

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-404-7-6>

**THE AUTHOR'S SOLUTION TO THE BINARY OPPOSITION
“OWN / OTHER” IN R. KUANG'S BOOK “BABEL.
AN ARCANE HISTORY”**

**АВТОРСЬКЕ ВИРІШЕННЯ БІНАРНОЇ ОПОЗИЦІЇ
«СВІЙ / ЧУЖИЙ» У ТВОРІ Р. КВАН «ВАВИЛОН.
ПРИХОВАНА ІСТОРІЯ»**

Yermakova S. O.

*10th grade student of Kremenchuk
Lyceum № 4 “Kremin”
Kremenchuk, Poltava region, Ukraine*

Єрмакова С. О.

*учениця 10 класу
Кременчуцький ліцей № 4 «Кремін»
м. Кременчук, Полтавська область,
Україна*

Propastina O. V.

*Deputy Director for Educational Work
Kremenchuk Lyceum № 4 “Kremin”
Kremenchuk, Poltava region, Ukraine*

Пропастіна О. В.

*заступник директора з навчально-
виховної роботи
Кременчуцький ліцей № 4 «Кремін»
м. Кременчук, Полтавська область,
Україна*

Бінарна опозиція «свій / чужий» активно досліджується в контексті міжкультурної комунікації стосовно ситуації входження носіїв однієї культури в іншу. У наш час це пов'язано із процесами еміграції, переселення та навчання. Процес засвоєння людиною, яка виховувалась в одній культурі, елементів іншої культури, субкультури, картини світу називають акультурацією. Це складний процес прийняття або не прийняття нової культури на рівні мови, цінностей, поведінки, соціальних ролей. Результатом змішування культур може бути інтеграція, асиміляція, сепарація та адаптація. Розуміння, осягнення та переосмислення власного, «свого» простору через протиставлення чи взаємодію з іншим, відмінним, «чужим» стало предметом дослідження широкого спектра гуманітарних наук, а саме філософії, психології, культурології та літературознавства [2, с. 156].

Художня література пропонує свої моделі подолання або неподолання чужого, протиставленого своєму, рідному і зрозумілому. Літературні герої, які опиняються в ситуації оточення чужого, знаходять вихід і допомогу подекуди в містичних, надприродних силах. Елемент вигадки та фантастики не уводять від актуальних проблем вирішення

бінарної опозиції, а навпаки – у концентрованому вигляді зображує шляхи подолання протилежностей, змальовуючи синтез бінарних сил.

Бінарна опозиція «свій / чужий» набуває екстремального прояву у романі «Вавилон. Прихована історія», коли на терезах протиставлення знаходиться майбутнє головного героя, а можливо – існування цілої культури. Життя китайця Робіна проходить перед читачем від дитинства – на десятирічному віці сфокусовані основні події подальшої долі персонажа. Оскільки формування культурної ідентифікації відбувається із самого малечку, покинувши Батьківщину стороння культура стала для хлопця суцільною таємницею: «Лондон був для нього чимось на кшталт Ліліпутії: далеким, вигаданим, чарівним місцем, де всі одягаються і говорять зовсім не так, як він» [1, с. 22].

У своєму творі «Вавилон. Прихована історія» Ребекка Кван досліджує багато аспектів суспільної нерівності. Вона порушує такі теми, як расизм, дискримінація, влада, колонізація, війна, насильство, дружба та ідентичність, висловлюючи свою позицію голосом персонажів [4]. Неможливо не помітити, що авторка, послуговуючись бінарною опозицією «свій / чужий», розкриває аспекти культурних пошуків та самоідентифікації головного героя – Робіна Свіфта. Хлопцю повноцінно вдалося усвідомити свою етнічну приналежність лише тоді, коли він почав навчатися у Королівському інституті перекладу в Оксфорді. Завдяки мультикультурному мікросуспільству університету, Робін сформував цілісне уявлення про себе та власне становище у британському середовищі. Р. Вівер стверджує, що при зіткненні двох культурних айсбергів та частина культурного сприйняття, яка колись була несвідомою, виходить на рівень свідомого, і людина починає уважніше ставитися як до своєї, так і до чужої культури. Індивід із подивом усвідомлює наявність цієї прихованої системи норм і цінностей, які контролюють нашу поведінку, лише коли потрапляє в ситуацію контакту з іншою культурою. Цю гіпотезу багаторазово підтверджує своїми думками, словами, діями та навіть спілкуванням із друзями головний герой роману «Вавилон. Прихована історія»: «Чому не пригальмувати, щоб більше дізнатися про різницю в походженні та вихованні, через яку вони ніколи не зможуть бути на одному боці?» [1, с. 104].

«Ще відколи Робін прибув у Лондон, він намагався не висовуватися й асимілюватися, приховати свою інакшість» [1, с. 69]. Та все ж активізація самосвідомості й відкриття унікальної етнокультурної автентичності не оминули і головного героя. Робін повною мірою усвідомив свою культурну ідентичність лише тоді, коли зустрів під час навчання своїх духовних наставників, до яких можна віднести як

професора Ловелла, так і мультикультурних друзів – Рамі, Летті та Віктуар.

У пошуках лінгвістичних талантів старшим науковцям Вавилону, серед яких був професор Ловелл, вдалося переконати Оксфорд, бастион англійських привілеїв для білих чоловіків, прийняти іноземців та жінок, обґрунтувавши це необхідністю їх навчання. Так сталося, що китайцю Робіну дозволили здобувати освіту у Вавилоні разом з Рамі з Індії, Віктуар із Гаїті та Летті, білою англійкою, але жінкою. Ці четверо молодих людей знайомляться й між ними зав'язується міцна дружба, оскільки усі вони поділяють любов до мов, Оксфорда і одне одного. Спілкуючись з людьми, які перебували у схожому становищі головному герою вдалося уникнути, на перший погляд, неминучої асиміляції в британському суспільстві. «Можливо, тільки-но прибувши з Кантона, він ще не бачив разючої відмінності між двома світами. Можливо, лиш тепер, після глибокого занурення в найбільш англійський університет, у нього розвинулося гостріше чуття чужоземного й екзотичного» [1, с. 371].

Вавилон, як символ людського виклику Богу, був знищений за гординю. Покаранням було змішання мов, що призвело до повного непорозуміння між людьми. У назві факультету перекладачів не випадково відродився біблійний образ, адже оксфордські вчені і студенти знайшли, як відродити комунікацію між народами, більше того – вони навчилися видобувати енергію від взаємодії різних мов, від оживлення внутрішніх сил слова. До речі український вчений Олександр Потебня виділяв у слові три форми: зовнішню (звучання), внутрішню (походження, асоціації, уявлення) та значення. Американська письменниця побудувала своє фантастичне припущення саме на силі внутрішньої форми, додавши до неї процес перекладу на іншу мову. Умовою оживлення срібної пластини було досконале володіння декількома мовами, як згадується у романі, треба думати на мові, яку перекладаєш: «слова не мають значень без людини, яка їх розуміє» [1, с. 180]. Старший брат хлопця не мав цієї сили, бо забув китайську через те, що його привезли до Англії дуже малим. Цей чинник провів паралелі від надії Робіна на те, що переклад – це спосіб, який об'єднує людей, до жажливого усвідомлення того, що в цих колоніальних рамках «акт перекладу – це акт зради» [3].

Передовсім нас цікавить ідея подолання бінарної опозиції «свій / чужий», запропоноване письменницею, яка сама є носієм двох мов і культур – китайської та американської. Фантастика Р. Кван заснована на досить реальному припущенні, що переклад з однієї мови на іншу ніколи не може бути ідеально точним. Кожне слово однієї мови має безліч додаткових зв'язків та сенсів. Якщо слово, яке перекладається, і сам переклад породжують певну енергію сенсу (це може бути походження слова, додаткові значення, алюзії тощо), то її можна сконцентрувати на

срібних пластинах. Таких вічних двигунів, які працюють на силі слів із двох мов, що зустрілися у процесі перекладу, у романі зустрічається безліч. Яскраві приклади описані в книгах, які читають студенти: «Одну з геніальних пар утворювали китайський символ 古 «старий, давній» та англійське old. Китайське 古 мало конотацію тривкості й сили. Цей знак навіть входив до складу ієрогліфа 固, що означав «міцний, сильний, твердий». Пов'язавши поняття тривкості і давності, можна запобігти зношуванню механізмів. Фактично, що довше вони у використанні, то надійнішими стають» [1, с. 251].

Підсумовуючи, для Робіна Свіфта осягнення майстерності «срібного перекладу» відбувалося паралельно з усвідомленням згубності цього процесу для суспільства загалом і окремої особистості зокрема. Імперія і колонії, бідні і багаті, білі та кольорові – усе це прокладало безодню між своїм і чужим. Авторка завершує це балансування на межі двох реальностей романтичним прийомом – активною боротьбою, революційним повстанням, знищенням головного виробника срібних пластин – Оксфорда. Робін Свіфт повною мірою виправдав свій псевдонім, поєднавши в імені найвідомішого розбійника та найвідомішого критика політики Великої Британії.

Література:

1. Кван Р. Вавилон. Прихована історія [переклад з англійської Ганни Литвиненко]. Київ : Жорж, 2023. 584 с.
2. Маланій Н. Антропологічно-екзистенційні аспекти дихотомії «свій» – «чужий» (на матеріалі української та німецької прози про Другу світову війну). *Питання літературознавства*. 2010. № 80. С. 156–163.
3. Babel by R. F. Kuang review – an ingenious fantasy about empire URL: <https://www.theguardian.com/books/2022/sep/10/babel-by-rf-kuang-review-an-ingenious-fantasy-about-empire>
4. Is 'Babel' by R. F. Kuang a Lecture on British Imperialism or a Great Read? URL: <https://baos.pub/is-babel-by-r-f-kuang-a-lecture-on-british-imperialism-or-a-great-read-4f63948afcfb>